

УДК 338.48

ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ТА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Юлія Юхновська

*КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР,
Запоріжжя, Україна*

Резюме. Досліджено стан збалансованості розвитку потенціалу туристичної галузі в Дніпропетровській та Запорізькій областях, досліджено останні публікації науковців та фахівців щодо даного питання. Проаналізовано соціальну підсистему Дніпропетровської й Запорізької областей для виявлення збалансованості та впливу показників на розвиток потенціалу туристичної галузі в областях країни, а саме на динаміку рівня ринку праці України, Дніпропетровської та Запорізької областей (рівень зайнятості; рівень безробіття; середньооблікову кількість штатних працівників; рівень середньомісячної заробітної плати). Проаналізовано екологічну підсистему збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі (аналіз капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів; поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища). Виявлено основні негативні екологічні та соціокультурні наслідки діяльності туристичної галузі в областях України. Досліджено основні проблеми та вплив різних чинників на збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі. Виявлено негативні наслідки впливу туризму на екологічну та соціальну підсистеми. Досліджено, що для розроблення економічних інструментів із формування збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі країни необхідно звернути увагу на інвестиційні, кредитні, податково-бюджетні та організаційно-структурні аспекти. Виявлено прямий та побічний (непрямий) вплив туристичної галузі на економіку областей. Проаналізовано динаміку діяльності туристичної галузі в Дніпропетровській та Запорізькій областях України. Визначено, що на збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі в Дніпропетровській та Запорізькій областях впливають природно-географічні, історико-культурні, економічні, матеріально-технічні, демографічні, соціальні, політико-правові та екологічні чинники. В дослідженні детально розглянуто й відображено чинники, які гальмують і негативно впливають на збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі України, до яких можна віднести застарілу матеріально-технічну базу, низький рівень конкурентоспроможності туристичних продуктів, низький рівень якості послуг, які надаються, технологічна відсталість, відсутність належної туристичної інфраструктури.

Ключові слова: туристична галузь, збалансований розвиток, економічна підсистема, екологічна підсистема, соціальна підсистема, капітальні інвестиції, середньомісячна заробітна плата.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.03.043

Отримано 17.05.2021

UDC 338.48

BALANCED DEVELOPMENT OF TOURISM INDUSTRY IN DNIPROPETROVSK AND ZAPORIZHZHIA REGIONS

Yuliya Yukhnovska

*Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational
Rehabilitation Academy» of Zaporizhzhia Regional Council,
Zaporizhzhia, Ukraine*

Summary. The state of balanced development of the tourism industry potential in Dnipropetrovsk and Zaporizhzhia regions, and the latest publications of scientists and specialists concerning this problem are investigated; the social subsystem of Dnipropetrovsk and Zaporizhzhia regions for identification the balance and impact of indicators on the development of the tourism industry in the country's regions, such as the dynamics of the

labor market in Ukraine, Dnipropetrovsk and Zaporizhzhia regions (employment rate; unemployment rate; average number of full-time employees; the level of average monthly wages) is analyzed; the ecological subsystem of balanced development of the tourism industry potential (analysis of capital investments in environmental protection by types of environmental measures; current expenditures for environmental protection) is analyzed; the main negative ecological and sociocultural consequences of the tourism industry in the regions of Ukraine are revealed in this paper. The main problems and the influence of various factors on the balanced development of the tourism industry potential are identified. Negative consequences of tourism impact on ecological and social subsystems are revealed. It is determined that while developing economic instruments for the formation of balanced development of the country's tourism industry potential special attention should be paid to investment, credit, tax and budgetary and organizational and structural aspects. The direct and indirect influence of the tourism industry on the regions economy is revealed. The dynamics of the tourism industry in Dnipropetrovsk and Zaporizhzhia regions of Ukraine is analyzed. It is determined that the balanced development of the tourism industry potential in Dnipropetrovsk and Zaporizhzhia regions is influenced by natural-geographical, historical-cultural, economic, material-technical, demographic, social, political, legal and environmental factors. The factors that inhibit and negatively affect the balanced development of the tourism industry potential of Ukraine, which include outdated material and technical base, low level of tourism products competitiveness, low quality of services, technological backwardness, lack of proper tourist infrastructure are investigated and reflected in this research in detail.

Key words: *tourism industry, balanced development, economic subsystem, ecological subsystem, social subsystem, capital investments, average monthly salary.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.03.043

Received 17.05.2021

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки проблема економічної збалансованості є актуальною для гармонізації відносин трьох структурних підсистем – людини, економіки і навколишнього середовища. Проблемне розуміння збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі в сучасних умовах ґрунтується на пошуку оптимального управління ресурсів при збереженні основних властивостей навколишнього природного середовища.

Існує брак досліджень з соціально-економічних та екологічних аспектів збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі областей України.

Для забезпечення збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі країни, необхідно здійснювати підтримку розвитку її областей (регіонів), так як в сучасній економіці роль областей (регіонів), як суб'єктів економічної діяльності, постійно зростає через їх нелінійний, асиметричний, хвильовий і циклічний характер. Розвиток туристичної галузі значно впливає на соціально-економічний розвиток країни. На наш погляд, дослідження та аналіз підсистем туристичної галузі (економічна, соціальна, екологічна), які впливають на збалансованість розвитку потенціалу туризму окремих областей (регіонів) країни, досліджено недостатньо та вимагають подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці В. Вернадський, В. Данілов-Данильян, В. Новожилов, В. Рохчин, Д. Медоуз, Дж. Форрестер, З. Хуранова, І. Блехцин, М. Ганопольський, М. Кремлев, М. Моїсєєв, О. Гранберг, О. Дрейер, О. Мачихіна, О. Шимова, О. Шишкін, С. Бобильов, Т. Ускова, Ф. Мамбетова, Х. Босель та інші досліджували в своїх працях збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі країни. Проблеми збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі країни відображено у працях таких науковців: В. Голяна, І. Єрко, Л. Кауфмана, Л. Черчика, М. Ганича, М. Мельнійчука, Н. Коленда, О. Арбузова, О. Міщенко, С. Юрченко, Х. Мюллера та багатьох інших.

Метою дослідження є аналіз стану збалансованості розвитку потенціалу туристичної галузі в Дніпропетровській та Запорізькій областях.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: проаналізувати стан економічної, екологічної та соціальної підсистем Дніпропетровської та Запорізької областей для виявлення збалансованості розвитку потенціалу туристичної галузі; виявити вплив показників на розвиток потенціалу туристичної галузі та негативні наслідки впливу туризму на підсистеми.

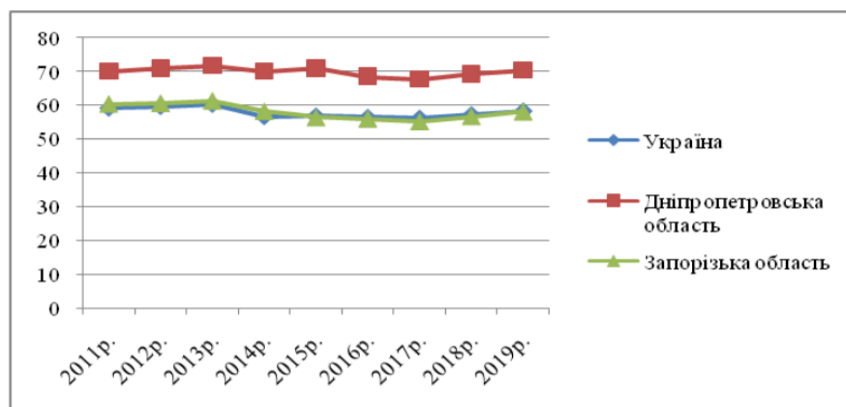
Для вирішення поставлених завдань використано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення, індукція, аналогія, моделювання, системний підхід.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних тенденцій сучасного світового туристичного ринку є прагнення до дотримання принципів збалансованого розвитку [2].

Це зумовлено як загальним прагненням до досягнення збалансованого стану економічної, соціальної та екологічної підсистем, так і виникненням проблем, пов'язаних з недотриманням принципів збалансованого розвитку потенціалу безпосередньо в туристичній галузі країни та її областей.

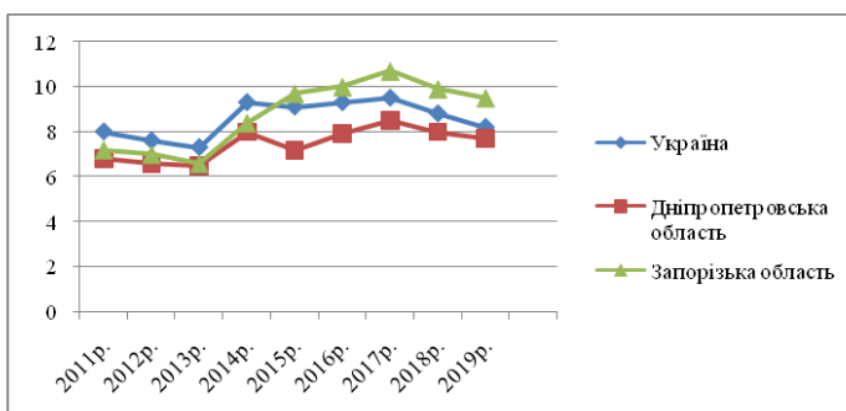
Проаналізуємо соціальну підсистему Дніпропетровської та Запорізької областей для виявлення збалансованості та впливу показників на розвиток потенціалу туристичної галузі в областях країни, а саме динаміку рівня ринку праці України, Дніпропетровської та Запорізької областей (рис. 1–4).

Згідно з результатами вибіркового обстеження Держкомстату падіння рівня зайнятості, підвищення рівня безробіття ілюструє динаміка чисельності штатних працівників – у 2019 році менше на 23% ніж у докризовому 2013 р. в Україні та на 17% – у Дніпропетровській та Запорізькій областях. Слід також відзначити у 2019 році на ринку праці стабілізацію порівняно з 2018 роком.

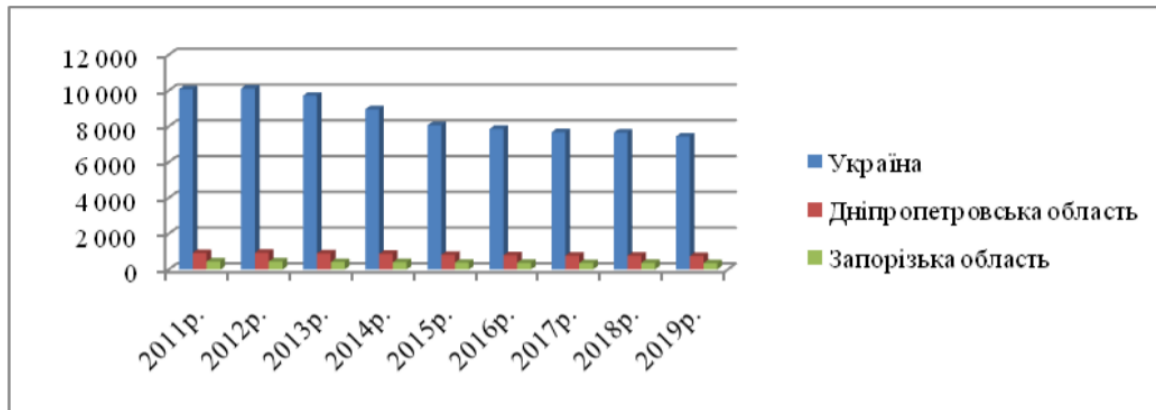
Рисунок 1. Динаміка рівня зайнятості у Дніпропетровській, Запорізькій областях та в Україні за 2011–2019 рр.

Figure 1. Dynamics of employment rate in Dnipropetrovsk, Zaporizhzhia regions and Ukraine in 2011–2019

Рисунок 2. Динаміка рівня безробіття у Дніпропетровській, Запорізькій областях та в Україні за 2011–2019 рр.

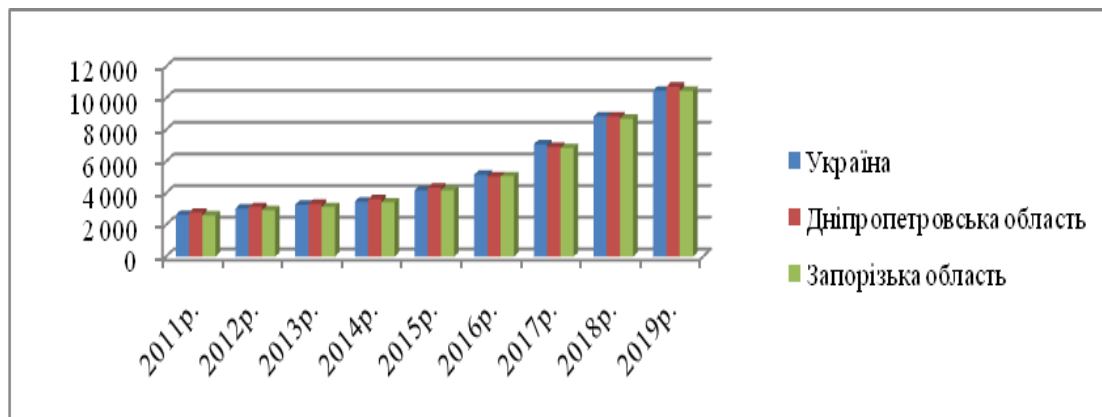
Figure 2. Dynamics of unemployment rate in Dnipropetrovsk, Zaporizhzhia regions and Ukraine in 2011–2019

Рисунок 3. Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників, тис. осіб у Дніпропетровській, Запорізькій областях та в Україні за 2011–2019 рр.

Figure 3. Dynamics of the average number of full-time employees, thousand people in Dnipropetrovsk, Zaporizhzhia regions and Ukraine in 2011–2019

Середньомісячна заробітна плата з розрахунку на одного штатного працівника України за 2019 рік відносно до 2018 року зросла на 15% по Україні, на 17% – у Дніпропетровській та Запорізькій областях (рис. 4).

Рисунок 4. Динаміка рівня середньомісячної заробітної плати, грн у Дніпропетровській, Запорізькій областях та в Україні за 2011–2019 рр.

Figure 4. Dynamics of the level of the average monthly salary, UAH in Dnipropetrovsk, Zaporizhzhia regions and Ukraine in 2011–2019

Туристичну галузь можна вважати своєрідним індикатором соціальної підсистеми розвитку України, оскільки населення спроможне витратити частину своїх доходів на відпочинок тільки в тому випадку, коли основні життєві потреби будуть задоволені. Оскільки витрати на туристичні подорожі не розглядаються як важливо необхідні для життєдіяльності людини, зростання туристичної активності населення має пряму кореляцію з підвищенням його розвитку соціальної підсистеми, тобто збільшенням валового регіонального продукту, доходів і заробітної плати, зменшення рівня безробіття.

Ще однією підсистемою збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі областей України є екологічна. Збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі

спрямований на використання природних ресурсів і природних об'єктів та залежить від якості навколишнього природного середовища.

Проведемо аналіз капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів у Дніпропетровській та Запорізькій областях (табл. 1).

В процесі аналізу капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за 2011–2019 роки (табл. 1) виявлено, що інвестиції на охорону навколишнього природного середовища власними коштами підприємств, організацій у 2019 р. у порівнянні з 2011 роком зросли удвічі. Частка таких інвестицій від загального обсягу коливалася в межах від 29,1 до 77,7%. Це не повною мірою сприяє формуванню ресурсної бази модернізації, реконструкції та технічного переоснащення об'єктів природоохоронної інфраструктури й може призвести до незворотних негативних впливів на довкілля.

Таблиця 1. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів за 2011–2019 рр., тис грн

Table 1. Capital investments for environmental protection by types of environmental protection measures in 2011–2019, thousand UAH

Рік	Усього	У тому числі на					
		Охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату	Очищення зворотних вод	Поводження з відходами	Захист і реабілітацію ґрунту, підземних і поверхневих вод	Збереження біорізноманіття і середовища існування	Інші напрямки природоохоронної діяльності
Дніпропетровська область							
2011	1509753,8	223425,6	89669,5	879701,8	313024,4	530,0	3402,5
2012	986625,0	301536,1	115603,9	339388,5	228725,5	169,8	1201,2
2013	1000759,8	362791,2	115937,0	331934,4	187858,5	1235,5	1003,2
2014	1505222,2	798643,0	120847,7	399615,9	183949,3	1764,7	401,6
2015	1417943,2	689676,7	65544,3	435796,1	222909,1	3801,5	215,5
2016	1662257,0	937673,2	91790,7	432028,1	198829,5	195,9	1739,6
2017	2628764,6	1011274,6	84100,1	713957,3	815096,4	2049,0	2287,2
2018	2454713,2	869778,6	154469,2	507551,9	918966,9	-	3946,6
2019	2564144,0	619459,3	144368,2	676876,2	1120884,4	-	2555,9
Запорізька область							
2011	415639,1	278422,4	49416,3	42948,9	42542,0	1796,7	512,8
2012	453337,9	255431,3	84074,5	49804,0	54685,3	3221,7	6121,1
2013	322908,7	192584,6	59509,9	37065,7	27076,6	1307,1	5364,8
2014	881268,6	184538,0	654889,1	10333,3	30187,5	588,3	732,4
2015	591509,0	368273,5	107746,4	69097,7	43104,2	2639,3	647,9
2016	1062753,0	860964,9	101559,4	62554,3	35633,3	951,8	1089,3
2017	817114,6	439913,1	79373,7	64605,8	219139,4	3398,9	10683,7
2018	1065343,5	508454,3	226229,9	64184,6	254991,2	9798,8	1684,7
2019	1083530,8	733940,0	132222,1	47909,8	144355,5	12663,4	12440,0

За даними Держкомстату України щороку зростають поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища по Україні за рахунок власних коштів підприємств, організацій, установ. Частка таких витрат від загального обсягу поточних природоохоронних витрат за всі досліджувані роки – понад 93% (табл. 2).

Найбільш яскраво проблеми та вплив туризму на екологію проявилися з розвитком масового туризму: екологічним лихом стало забруднення природних парків, заповідників, перевищення допустимого антропогенного навантаження на рекреаційні території і, як наслідок, порушення їх екологічної рівноваги й погіршення естетичних

якостей. Серед негативних соціокультурних наслідків можна відзначити значне збільшення щільності населення в популярних місцях відпочинку, втрату культурної самобутності через повсюдну комерціалізацію, напружені відносини між місцевими жителями й туристами [3, с. 211].

У багатьох курортних зонах необхідною умовою стає скорочення в'їзного турпотоку до рівня, порівнянного з дозволеною антропогенним навантаженням у даній місцевості, що позбавляє турфірми, готелі, ресторани, розважальні об'єкти додаткового прибутку, отриманого за рахунок великої кількості туристів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває еколого-просвітницька діяльність, донесення до учасників турбізнесу і до самих туристів розуміння не тільки цінності використовуваних ними потенціалу природно-рекреаційних і культурно-історичних ресурсів, а й обмеженості терміну їх використання за відсутності обліку екологічних і соціальних аспектів. Чималу роль відіграють і адміністративні рішення державної та місцевої влади.

Таблиця 2. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів за 2011–2019 рр., тис. грн

Table 2. Current costs of environmental protection by types of environmental protection measures in 2011–2019, thousand UAH

	Усього	У тому числі на					
		Охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату	Очищення зворотних вод	Поводження з відходами	Захист і реабілітацію ґрунту, підземних і поверхневих вод	Збереження біорізноманіття і середовища існування	Інші напрямки природоохоронної діяльності
Дніпропетровська область							
2011	3188820,5	394317,4	968113,3	1692075,0	62490,7	21749,6	500745
2012	4118797,4	330707,6	989910,9	2548420,0	198318,1	11884,3	39556,5
2013	3988734,6	333899,7	876328,2	2318991,3	397305,8	31553,1	30656,5
2014	5069870,6	266430,6	1035955,4	3182957,9	506823,4	42104,0	35599,3
2015	5494249,4	311166,0	1220387,6	3345122,5	566341,3	12695,2	38536,8
2016	5481696,9	329622,1	1349637,3	3200828,6	532703,9	21455,5	47449,5
2017	5533501,6	411276,8	1404608,4	3320681,9	308148,3	34443,2	54343,0
2018	7023517,9	572760,9	1526273,0	4445786,1	399516,7	14703,2	64478,0
2019	8314305,8	702144,3	1857091,1	5212912,9	426978,8	25214,6	89964,1
Запорізька область							
2011	958423,0	249281,8	353731,2	150639,5	184171,0	5300,5	15299,0
2012	1173415,3	267364,5	488411,4	168491,5	222209,7	5916,1	21022,1
2013	1212550,9	322663,1	481006,4	166410,1	215721,8	8722,4	18027,1
2014	1274687,1	348172,4	502600,9	191664,0	207977,8	5688,3	18583,7
2015	1587096,5	445817,2	577581,7	229287,9	309008,1	6276,9	19124,7
2016	1849575,8	618505,2	644116,6	258758,3	301957,3	6053,0	20185,4
2017	2002980,7	658767,8	680705,7	322503,7	302680,1	9399,3	28924,1
2018	2496107,2	797532,7	917411,5	367066,8	369479,3	11963,1	32653,8
2019	2879570,7	826170,5	961253,0	435265,0	596763,9	20626,7	39491,6

Все більша кількість іноземних туристів готові платити за тишу, спокій, чистоту навколишнього середовища, відсутність великої кількості відпочиваючих навколо себе – тобто за все те, чого їм не вистачає в місці постійного перебування. Така тенденція викликана погіршенням екологічної обстановки, нестачею в багатьох країнах незайманих господарською діяльністю природних зон, перенаселеністю окремих міст і країн [1, с. 13].

Таким чином, втрати від зниження кількості іноземних туристів можуть бути повністю або частково компенсовані цінами, скоригованими скороченням пропозиції на ринку туристичної галузі й підвищенням якості пропонованих туристських послуг. Є пропозиції й щодо вирішення інших проблем. Для розроблення економічних інструментів із формування збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі країни необхідно звернути увагу на інвестиційні, кредитні, податково-бюджетні та організаційно-структурні аспекти. На думку автора, залучення довготермінових іноземних інвестицій дозволить зменшити вартість позик, диверсифікувати джерела фінансування і вдосконалити підходи до здійснення бізнес-процесів на основі змішування їх національних особливостей, знизити корупцію в прийнятті управлінських рішень, підвищити конкурентоспроможність туристичної галузі. Серед фіскальних стимулів інвестування запропоновано знижені податкові ставки, що сплачуються за спрощеною системою оподаткування, податкові пільги для окремих видів туризму, ефективно функціонують особливі економічні зони туристично-рекреаційного типу, організація яких буде заснована на аналізі зарубіжного досвіду, орієнтації на іноземних туристів, достатньої спеціалізації й сегментації даних утворень.

Прямий вплив туристичної галузі на економіку області – це результат доходів туриста на купівлю послуг і товарів туризму. Це необхідно розуміти як результат вкладу грошей туристами у туристичні підприємства, матеріальне забезпечення працівників туристичної галузі й створення нових робочих місць [5].

Крім прямого впливу туристичних витрат на розвиток регіонів країни [7] існує також побічний (непрямий) вплив, або «ефект мультиплікатора», який починає діяти при циркуляції туристичних витрат у регіоні. Отже, вкладаючи кошти до галузі, яка створює туристичний продукт, туристична діяльність стимулює розвиток інших галузей національної економіки: будівництва, торгівлі, сільського господарства, виробництва товарів широкого вжитку, транспорту, зв'язку тощо [5].

Необхідно зауважити, що витрати суб'єктів туристичної діяльності у Дніпропетровській області на послуги сторонніх організацій, які використовуються при виробництві туристичного продукту за 2011–2019 рр. збільшилися на 8683,6, а в Запорізькій області за 2011–2019 рр. зменшилися на 3547,2 тис грн, з 6710,9 до 3163,7 тис грн відповідно. У 2019 році збільшилися на 47,5 тис грн [6, с. 133].

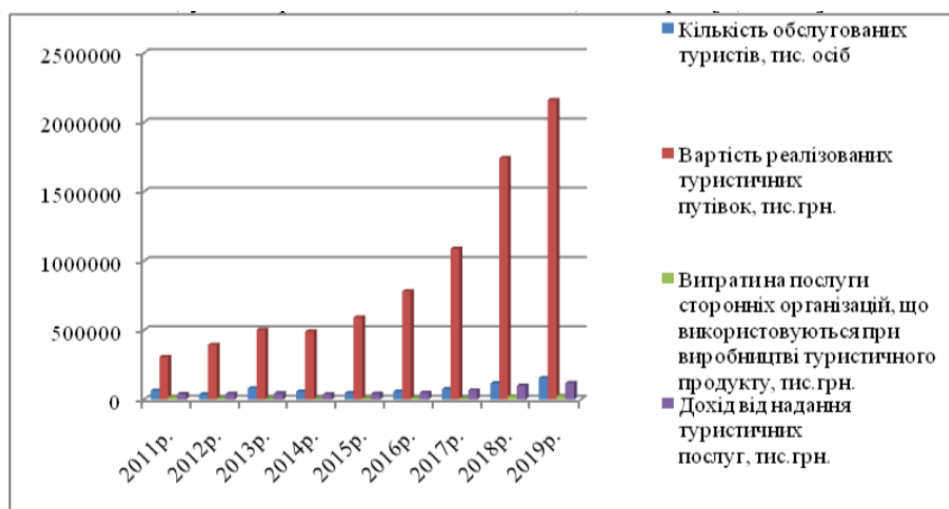

Рисунок 5. Динаміка діяльності туристичної галузі в Дніпропетровській області

Figure 5. Dynamics of the tourism industry activities in the Dnipropetrovsk region

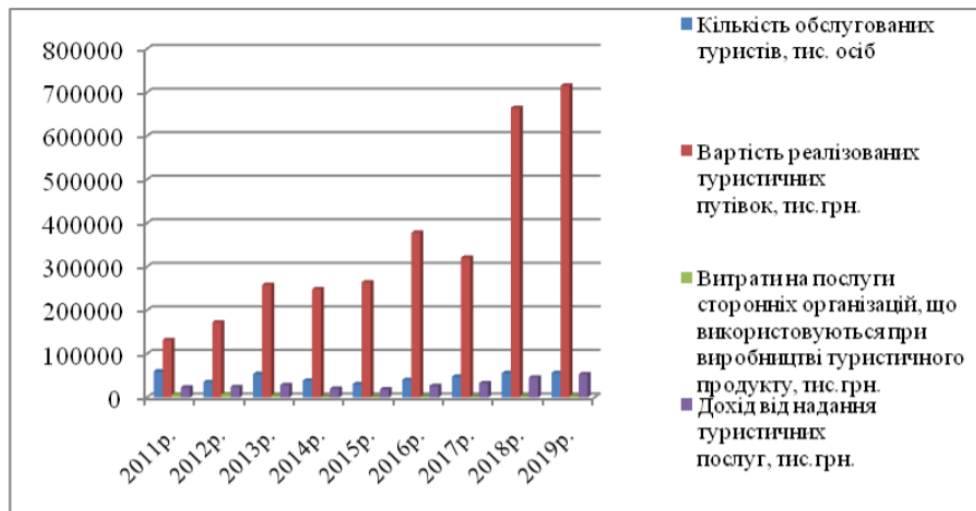

Рисунок 6. Динаміка діяльності туристичної галузі в Запорізькій області

Figure 6. Dynamics of the tourism industry activities in the Zaporizhzhia region

В Дніпропетровській області спостерігається збільшення доходу від надання туристичних послуг з 2015 р. до 2019 р. з 37896,1 до 119900,8 тис грн. Негативна тенденція зменшення доходу відбулась у 2013 році на 8187,7 тис грн. У Запорізькій області дохід туристичних підприємств від продажу туристам послуг і товарів почав збільшуватись з 2016 року. За 2016–2019 рр. дохід туристичних підприємств в Запорізькій області, надходження від продажу туристам послуг і товарів збільшився на 26809 тис грн, з 26681,4 до 53490,4 тис грн [4]. Зазначимо, що негативна тенденція зменшення доходів від надання туристичних послуг спостерігалась у 2014–2015 рр. [6, с. 133].

Висновки. На збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі в Дніпропетровській та Запорізькій областях впливають природно-географічні, історико-культурні, економічні, матеріально-технічні, демографічні, соціальні, політико-правові та екологічні чинники. Значний вплив на туристично-рекреаційну діяльність мають економічні чинники. Від економічного стану області залежить і рівень розвитку інфраструктури туризму. Стан матеріально-технічної бази санаторно-курортних закладів, готелів, закладів харчування є важливими чинниками збалансованого розвитку туристично-рекреаційної діяльності. Крім того, на збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі впливають демографічні чинники: чисельність населення, рівень урбанізації, віковий склад тощо. Спостерігається пряма залежність між цими показниками та інтенсивністю туристичних потоків. На збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі впливають також рівень освіти, культури населення, його естетичні потреби. До чинників, які гальмують і негативно впливають на збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі України, можна віднести застарілу матеріально-технічну базу, низький рівень конкурентоспроможності туристичних продуктів, низький рівень якості послуг, які надаються, технологічна відсталість, відсутність належної туристичної інфраструктури.

Conclusions. The balanced development of the tourism industry potential in Dnipropetrovsk and Zaporizhzhia regions is influenced by natural-geographical, historical-cultural, economic, material-technical, demographic, social, political-legal and ecological factors. Economic factors have significant impact on tourist and recreational activities. The level of tourism infrastructure development also depends on the economic condition of the region. The conditions of the material and technical base of sanatoriums, hotels, restaurants are

important factors in the balanced development of tourist and recreational activities. In addition, the balanced development of the tourism industry potential is influenced by demographic factors: population, level of urbanization, age, etc. There is direct relationship between these indicators and the intensity of tourist flows. The balanced development of the tourism industry potential is also influenced by the level of education, culture of the population, its aesthetic needs. Factors that inhibit and negatively affect the balanced development of the tourism industry potential in Ukraine include outdated material and technical base, low level of tourism products competitiveness, low quality of provided services, technological backwardness, lack of proper tourism infrastructure.

Список використаної літератури

1. Гарбера О. Є. Аналіз основних сегментів туристично-рекреаційної інфраструктури західного регіону України (на прикладі Тернопільської, Чернівецької, Івано-Франківської областей). Ефективна економіка. 2009. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=76> (дата звернення 07.02.2019).
2. Комаров М. П. Инфраструктура регионов мира: учебник. Санкт-Петербург: Изд-во Михайлова В. А., 2000. 347 с.
3. Максимов В. В. Економічний потенціал регіону. Аналіз, оцінка та використання. Луганськ: ВНУ ім. В. Даля, 2002. 360 с.
4. Топалова О. Сучасний стан розвитку геологічного туризму в Запорізькій області. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. 2017. Вип. 1 (66). 2 (67). С. 113–117. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.66.18>
5. Шершньова О. В. Регіональне управління туризмом в малих містах Рівненської області. Ефективність державного управління: зб. наук. пр. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. Вип. 12. С. 424–429.
6. Юхновська Ю. О. Дослідження діяльності туристичної галузі Запорізького регіону. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород, 2019. Вип. 26. 2019. С. 130–134.
7. Юхновська Ю. О. Чинники впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на розвиток потенціалу туристичної галузі Запорізького регіону. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. Одеса, 2019. Вип. 40. 2019. С. 53–59.

References

1. Gharbera O. Ye. (2009) Analiz osnovnykh segmentiv turystychno-rekreacijnoji infrastruktury zakhidnoho rehionu Ukrainy (na prykladi Ternopil'skohoji, Chernivec'kohoji, Ivano-frankivskohoji oblastej) [Analysis of the main segments of the tourist and recreational infrastructure of the western region of Ukraine (in the Ternopil, Chernivtsi, Ivano-Frankivsk regions)]. *Efektivna ekonomika*. (electronic journal) No. 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=76>. [In Ukrainian].
2. Komarov M. P. (2000) *Infrastruktura regionov mira*. [Infrastructure of the regions of the world] Sankt-Peterburg: Mikhaylova V. A. 347 p. [In Russian].
3. Maksymov V. V. (2002) Ekonomichnyj potencial rehionu. Analiz, ocinka ta vykorystannja. [Economic potential of the region. Analysis, assessment and testing]. Lughans'k: VNU im. V. Dalja. 360 p. [In Ukrainian].
4. Topalova O. (2017) Suchasnyj stan rozvytku gheologichnoho turyzmu v Zaporizkij oblasti. [Suchasny camp for the development of geological tourism in the Zaporizkiy region] *Visnyk Kyjivskogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Gheografija*. Vol. 1 (66). 2 (67). P. 113–117. [In Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.66.18>
5. Shershnjova O. V. (2007) Regionalne upravlinnja turyzmom v malykh mistakh Rivnenskoji oblasti. [Regional management of tourism in small towns of the Rivne region.] *Efektivnistj derzhavnogo upravlinnja: zb. nauk. pr. Ljviv: LRIDU NADU*. Vol. 12. P. 424–429. [In Ukrainian].
6. Jukhnovs'ka Ju. O. (2019) Doslidzhennja dijalnosti turystychnoji ghaluzi Zaporizkogho rehionu. [Doslidzhennya of the activity of tourist galuzy in the Zaporizka region] *Naukovyj visnyk Uzhghorodskogo nacional'nogo universytetu. Serija: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove ghospodarstvo*. Uzhghorod. Vol. 26. 2019. P. 130–134. [In Ukrainian].
7. Jukhnovs'ka Ju. O. (2019) Chynnyky vplyvu zovnishnjogho ta vnutrishnjogho seredovyshha na rozvytok potencialu turystychnoji ghaluzi Zaporizkogho rehionu. [Officials are pouring in the new and internal middle ground for the development of the potential of the tourist galuzy of the Zaporizka region] *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho ghumanitarnogo universytetu. Serija: "Ekonomika i menedzhment"*. Odesa. Vol. 40. 2019. P. 53–59. [In Ukrainian].